

УДК 338.43:636.4

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2022.125.24>

РОЗВИТОК ГЛОБАЛЬНОГО СВИНАРСТВА

Повод М.Г. – д.с.-г.н., професор,

професор кафедри технології кормів і годівлі тварин,

Сумський національний аграрний університет

Волошинов В.В. – здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії

першого року навчання,

Сумський національний аграрний університет

Лихач В.Я. – д.с.-г.н., професор, в.о. завідувача кафедри технологій

у птахівництві, свинарстві та вівчарстві,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Коробань М.П. – здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії

першого року навчання,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Бондарська О.М. – завідувачка аналітичного відділу,

Асоціація «Свинарі України»

У статті представлено результати оцінки сучасного, глобального ринку свинарства, як стратегічно важливої галузі у загальній структурі сільськогосподарського виробництва країн світу та визначення чинників впливу на його формування. Враховані та проаналізовані дані щодо стану галузі свинарства в світі. За узагальнення тенденцій та перспектив розвитку глобального свинарства були використані методи синтезу та аналізу, метод порівняння.

Здоров'я населення та, власне, продовольча безпека, в значній мірі пов'язані із рівнем виробництва та споживанням білків тваринного походження, основним джерелом якого є м'ясо і м'ясопродукти. Рівень життя населення тісно пов'язаний із розвитком галузей тваринництва, частка якого в структурі продовольства становить понад 45%, зокрема галузь свинарства займає близько 40% у забезпеченні населення м'ясною продукцією, що викликає зацікавленість та актуальність вивчення даного питання.

Відмічається постійний приріст чисельності населення світу, яка до 2030-го збільшуватиметься в середньому на 1% за рік, обумовлює зростаючу актуальність розвитку виробництва свинини. ЄС та США забезпечує понад 2/3 глобального експорту свинини, постійно конкуруючи між собою за ринки збуту. Основний вплив на характер розвитку галузі свинарства в світі має низка основоположних чинників, що впливають на попит і пропозицію цього виду м'яса у світі, а саме такі: циклічність; укрупнення, інтеграція, глобалізація; епізоотична ситуація; політика зовнішньої торгівлі; благополуччя тварин; акцент на смаку; законодавчі перепити та державна підтримка; органічне свинарство.

Таким чином, свинарство є важливою галуззю світової економіки, що забезпечує населення продуктами харчування, переробну промисловість – сировиною, а також сприяє створенню необхідних резервів тваринницької продукції в глобальному аспекті.

Ключові слова: свинарство, глобальний ринок, свинина, споживання м'яса, виробництво.

Povod M.H., Voloshinov V.V., Lykhach V.Ya., Koroban M.M., Bondarskaya O.M.
The development of global pig breeding

The article presents the results of the assessment of the modern, global pig market as a strategically important industry in the overall structure of agricultural production in the world and determines the factors influencing its formation. Data on the state of the pig industry in the world are taken into account and analyzed. Methods of synthesis and analysis, method

of comparison was used to generalize trends and prospects for the development of global pig breeding. Public health and, in fact, food security are largely linked to the level of production and consumption of animal protein, the main source of which is meat and meat products. The standard of living of the population is closely related to the development of livestock industries, whose share in the food structure is over 45%, in particular the pig industry occupies about 40% in the provision of the population with meat products, which makes this issue interesting and relevant to study. There is a steady increase in the world's population, which by 2030 will increase by an average of 1% per year; due to the growing relevance of the development of food production, including pig farming. The main share of consumption – almost 55% of pork is in Asian countries, which consume almost 60 million tons of pork per year. Latin American markets are considered to be very promising in the near future. The US is one of the world's three largest pork producers with 11% of global pork production. The EU and the US provide more than 2/3 global pork exports, constantly competing with each other for markets. The main influence on the nature of the development of the pig industry in the world has a number of fundamental factors that affect the demand and supply of this type of meat in the world, namely: cyclicality; consolidation, integration, globalization; epizootic situation; foreign trade policy; animal welfare; emphasis on taste; legislative problems and state support; organic pig farming. Thus, pig farming is an important sector of the world economy, providing the population with food, processing industry with raw materials, and contributes to the creation of the necessary reserves of livestock products in the global aspect.

Key words: pig breeding, global market, pork, meat consumption, production.

Постановка проблеми. Здоров'я населення та, власне, продовольча безпека, в значній мірі пов'язані із рівнем виробництва та споживанням білків тваринного походження, основним джерелом якого є м'ясо і м'ясопродукти. Рівень життя населення тісно пов'язаний із розвитком галузей тваринництва, частка якого в структурі продовольства становить понад 45%, зокрема галузь свинарства займає близько 40% у забезпеченні населення м'ясною продукцією. Вартість свинини знаходиться на третьому місці після ягнятини та яловичини, а за своїми поживними й кулінарними перевагами свинині належить перше місце з-поміж іншої м'ясної продукції [3; 4; 6; 9; 10].

Мета досліджень – оцінити сучасний, глобальний ринок свинарства, як стратегічно важливої галузі у загальній структурі сільськогосподарського виробництва країн світу та визначити чинники впливу на його формування.

Матеріали і методи досліджень. Враховані та проаналізовані дані щодо стану галузі свинарства в світі. За узагальнення тенденцій та перспектив розвитку глобального свинарства були використані методи синтезу та аналізу, метод порівняння.

Виклад основного матеріалу досліджень. Постійний приріст чисельності населення світу, яка до 2030-го збільшуватиметься в середньому на 1% за рік, обумовлює зростаючу актуальність розвитку виробництва продовольства. М'ясо, як традиційне джерело тваринних білків є і надалі залишатиметься вагомим елементом раціону людей, а глобальний попит на нього зростає і надалі зростатиме, зокрема у міру підвищення економічного рівня країн, що розвиваються.

Так, за оцінками *FAO* та *OECD*, у 2019 р. глобальне споживання м'яса склало понад 326 млн т. Це на 16% чи на 45 млн т більше, ніж у 2009 р., а до 2029 р. світові «апетити» зростуть ще на 11%, перевищивши 365 млн т, з них понад 35% чи майже 130 млн т складатиме споживання свинини. У 2019 р. світове споживання свинини складало майже 110 млн т, тож експерти очікують, що за наступні 10 років цей показник зросте на 16,5%.

Основна частка споживання – майже 55% свинини припадає саме на країни Азії, що за рік споживають майже 60 млн т цього виду м'яса. Абсолютним лідером за ємністю ринку свинини у світі є Китай, населення якого за рік з'їдає понад

45 млн т свинини забійною масою чи понад 31 кг у розрахунку на особу. Маючи найбільше поголів'я свиней у світі, Китай посідає першість за обсягами виробництва свинини: так, у 2019 р. показник склав близько 42,6 млн т забійною масою. Це становить 39% глобального виробництва м'яса свиней та лише на 4 тис. т менше за спільний доробок розвинених країн світу.

Другим за рівнем привабливості для глобальних експортерів свинини ринком збуту в східному регіоні є Японія. Посідаючи 7-му позицію у десятці країн за обсягами споживання свинини, мешканці країни споживають вдвічі більше, ніж виробляється. Тож за обсягами імпорту Японія посідає другу сходинку в світі.

Другий за ємністю азіатський ринок свинини, а також чисельністю свинопоголів'я та обсягами виробництва – В'єтнам. Так, внутрішнє виробництво свинини в країні у 2019 р. складало 3% від світового показника (3,16 млн т забійною масою). Хоча країна в більшій мірі забезпечує внутрішній попит за рахунок власного виробництва (рівень самозабезпеченості у 2019 р. перевищував 97%), збільшення останнього не встигає покривати зростаючий попит.

Дуже перспективними найближчим часом вважають ринки Латинської Америки. На країни цього континенту припадає майже 8% світового виробництва.

Окрім основних споживачів свинини, вагому роль на світовій арені відіграють флагмани виробництва та експорту свинини. Найбільшим експортером свинини у світі є країни ЄС. З 23 тис. т свинини забійною масою (2-ге місце за виробництвом свинини в світі, 21% від загальних обсягів) країни співдружності спрямовують на зовнішні ринки 18% – більш ніж 4 тис. т. Хоча країни ЄС і надалі залишаться другим за величиною виробником свинини, проте ані обсяги виробництва, ані питома вага у 2020 р., найвірогідніше, не зростатиме. Оскільки рівень внутрішнього споживання свинини в країнах ЄС може збережеться на досягнутому рівні, експорт залишиться вагомим напрямком збуту надлишкових для європейського ринку 3,5-4,4 тис. т свинини та складатиме понад третину зовнішньої торгівлі свининою в світі.

Трійку найбільших світових виробників свинини замикає США з 11% глобального виробництва. Водночас ця країна посідає шосте місце серед найбільших імпортерів свинини з 17% глобального попиту на цей вид м'яса та другий щабель у рейтингу найбільших експортерів (27,5% світового експорту).

Саме ЄС та США забезпечує понад $\frac{2}{3}$ глобального експорту свинини, постійно конкуруючи між собою за ринки збуту.

Канада на третій сходинці в переліку найбільших експортерів «покриває» 17% світового попиту на свинину. Не зважаючи на «бронзу» серед трейдерів-флагманів, свиначество Канади значно більше залежить від експортних операцій, ніж інших країн, адже з 2,1 тис. т виробленої свинини (1,9% світових об'ємів) на зовнішні ринки спрямовується $\frac{3}{4}$. Враховуючи відносну насиченість ринку свининою та незначний приріст внутрішнього попиту на свинину (близько 0,4% рік), нарощування виробництва відбуватиметься за одночасного збільшення експортних поставок.

Із трійки меншими обсягами у порівнянні з Канадою та 6% світового експорту свинини (0,53 млн т забійною вагою) Бразилія посідає четверте місце.

Виробництво свинини в країні перевищує 4 млн т, що складає 3,7% від світових обсягів. Втім, експерти очікують, що вже у 2029 р. виробництво свинини в країні впритул наблизиться до 4,5 млн т. Стимулом такого приросту буде як позитивна динаміка внутрішнього споживання цього виду м'яса, так і відповідь на зростання зовнішнього попиту [1, 2, 6-8, 10].

Фактори впливу на розвиток глобального свинарства. Основний вплив на характер розвитку галузі свинарства в світі має низка основоположних чинників, що впливають на попит і пропозицію цього виду м'яса у світі. Серед них можна виділити такі:

– *циклічність*, одним з найбільш відчутних чинників, який на пряму впливає на розвиток свинарства, є «свинарські цикли» – коливання прибутковості бізнесу впродовж 3-5 років;

– *укрупнення, інтеграція, глобалізація*, у багатьох країнах світу спостерігається тенденція до нарощування виробничих потужностей виробниками свинини, побудова закритого типу виробництва свинини та вертикальна інтеграція з іншими ланками створення доданої вартості продукту зі свинини – забій, глибока переробка, реалізація кінцевому споживачу. При цьому, далеко не завжди таку діяльність здійснює в межах однієї країни: непоодинокі випадки, коли група компаній розвиває свинарський бізнес на території кількох різних держав, переходячи на мультинаціональний рівень;

– *епізоотична ситуація*, географія поширення епізоотій у різних країнах світу напряму впливає на глобальне виробництво свинини, цінову ситуацію на окремих ринках та зовнішню торгівлю цим видом м'яса та м'ясопродуктами з неї. Основним фактором тиску на виробників є вплив поширення АЧС. Він набув глобальних масштабів після виявлення першого спалаху хвороби у Китаї, Камбоджі, Північній Кореї, Лаосі, Монголії та В'єтнамі, де через поширення цієї хвороби за рік знищили майже 5 млн свиней. Це стало причиною підвищення внутрішніх цін, більшої активності світових експортерів, яка слугує підтримкою для внутрішніх цін на свинину в цих країнах;

– *політика зовнішньої торгівлі*, суттєвий вплив на розміщення сил на глобальному ринку свинини відіграють політичні та торговельні взаємини між країнами. Підписання угод про вільну торгівлю між країнами посилює конкурентоспроможність продукції країни-експортера порівняно з конкуруючими країнами, а наявність політичних конфліктів може спричинити підвищення імпорتنих мит;

– *диктат «рїтейлу» та благополуччя тварин*, однією з сучасних тенденцій в світі є посилення вимог роздрібної торгівлі на первинне виробництво свинини. Такі вимоги суттєво ускладнюють життя та підвищують собівартість виробництва, тоді як до свинини імпортного походження такі вимоги відсутні. У цьому випадку такі умови роботи посилюють попит на дешевшу імпортну свинину, тоді як частка внутрішнього виробництва на ринку суттєво послабилася;

– *акцент на смаку*, так, у Бельгії на пакуванні окремих виробників позначають назви нових гібридних ліній свиней, що мають винятковий смак. Наприклад, на полицях супермаркетів з'явилася свинина з позначкою *Duroc d'Oives*. Таке м'ясо походить від гібридів *F₁* та кнурів породи Дюрок, у раціонах яких використовують оливкову олію. У місті Хо Ши Мін (В'єтнам) набуває популярності м'ясо свиней, до раціону яких додають трави;

– *законодавчі перипетії та державна підтримка*, не тільки в Україні можуть виникати проблеми з законодавством, які обмежують розвиток галузі. Так, у Данії обмежується кількість відгодівельного поголів'я на одиницю площі сільськогосподарської землі у Канаді, в період чинності вимог на використання установок для анаеробної ферментації гною не споруджувалися нові комплекси. Це – одна з причин, через яку в країні у 2010 р. до 2017 р. не будували нових свинокомплексів. Після чого, у 2017 р. канадський уряд змінив орієнтири і тепер у країні впроваджують проєкти, в яких використовуються лагуни та бетонні резервуари

для збереження гною під свинарниками, а також заохочується відповідальне використання гною. Інші країни також вживають різноманітні заходи щодо підтримки вітчизняного свинарства. Зокрема, у Новій Зеландії пакування свинини, яку вироблено в країні з дотриманням вимог щодо технологій вирощування тварин, відрізнятиметься від пакування м'яса свиней іноземного походження;

– *переорієнтація на альтернативні джерела білка*, в останні роки все помітнішою стає переорієнтація частини споживачів на рослинну їжу через їх упередженість щодо негативного впливу тваринництва на довкілля або з етичних, дієтичних чи релігійних міркувань. У відповідь на таку зміну споживчих переваг все більше операторів ринку харчової промисловості з різних країн світу виходять на ринок з продукцією зі штучного «м'яса» на основі рослинних білків;

– *м'ясо «без ГМО» та «без антибіотиків»*, підвищення уваги споживачів до якості та безпечності продукції виникло через їх занепокоєність щодо можливих наслідків споживання м'яса «з ГМО» та антибіотиками. Саме вона дозволила виокремити нішу преміальних фермерських та органічних продуктів [2; 5; 7; 8].

Висновки. Свинарство є важливою галуззю світової економіки, що забезпечує населення продуктами харчування, переробну промисловість – сировиною, а також сприяє створенню необхідних резервів тваринницької продукції, інтенсивному використанню земельних ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бабенко М. Свинарство 2021 – програти не можна виграти. URL: <https://agronews.ua/news/stalo-vidomo-chomu-ukrainski-svynari-prohraiut-na-svitovomu-gynku/> (дата звернення: 22.03.2022).
2. Бондарська О. Глобальний ринок свинини. *Прибуткове свинарство*. 2015. № 4(28). С. 26-30.
3. Лихач В. Я. Обґрунтування, розробка та впровадження інтенсивно-технологічних рішень у свинарстві : монографія. Миколаїв : МНАУ, 2016. 227 с.
4. Лоза А. А. Слагаемые успеха отечественного свиноводства. *Тваринництво сьогодні*. 2010. № 2. С.18-20.
5. Ринок свинини: дорогі корми стали викликом 2020 року. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/rinok-svinini-dorogi-kormi-stali-viklikom-2020-roku> (дата звернення: 30.03.2022).
6. Свинарство : монографія / В. М. Волошук та ін. Київ : Аграрна наука, 2014. 587 с.
7. Світові тенденції в галузі свинарства: веб-сайт. URL: <https://pigua.info/uk> (дата звернення: 22.03.2022).
8. Технологія виробництва продукції свинарства : навчальний посібник [М. Повод, О. Бондарська, В. Лихач, С. Жишка, В. Нечмілов та ін.]; за ред. М. Г. Повода. К. : Науково-методичний центр ВФПО, 2021. 360 с.
9. Технологія виробництва продукції свинарства : навчальний посібник / В. С. Топіха та ін. Миколаїв : МДАУ, 2012. 453 с.
10. Management of innovative technologies creation of bio-products: monograph / V. Lykhach, A. Lykhach, M. Duczmal, M. Janicki, M. Ohienko, A. Obozna, O. Kucher, R. Faustov. Opole-Kyiv, 2020. 223 p. 85 tab. Fig. 14.